

שנת 1489

חברון, מס' 21

כי הלכתי לחברון וגרתי בה ימים רבים, עד אשר היתה ישיבתה חביבה עלי כמעט יותר מירושלם, להיות היהודים בה מעט וטובים, ואינם כאנשי ירושלם לרוע.¹ והם כעשרים בעלי-בתים, כולם מכונסים במבוי אחד הסוגר עליהם,² ולא יעבור ביניהם ישמעאל וטמא. וגם מסורת ביד כל אנשי הארץ, כי הקבורה בחברון טובה מבירושלם.³

חיתום

עובדיה ירא, יושב ירושלים עיר הקדש תבנה ותכונן, בנחץ רב,⁴ פה חברון, כ"ב טבת נ"ר לרגלי,⁵ לטוב יהיה, אמן אמן.

מקור: האיגרת השלישית של ר' עובדיה מברטנורה, עמ' 106. וראה גם: יערי, איגרות, עמ' 142-143.

- 1 על יחסו של ר' עובדיה לאנשי ירושלים ראה להלן, הערך "ירושלים", מס' 254.
- 2 וראה תיאור הקהילה בחברון באיגרת ששלח ר' עובדיה לאביו (לעיל, מס' 20).
- 3 על מעמדה של חברון כמקום-קבורה ליהודי ארץ-ישראל ראה לעיל, מס' 3-6.
- 4 כלומר, בחפזון.

5 יום רביעי, כ"ב בטבת ה' ר"ן/16 בדצמבר 1489. לאחרונה ערער א' דוד על תאריך כתיבתה של איגרת זו ואיחר אותה בשנתיים, ראה האיגרת השלישית של ר' עובדיה מברטנורה, עמ' 105-106, אך התאריך מופיע במפורש בגוף האיגרת ובנוסח שמחמת זיקתו לביטוי מקראי, אין להניח שנפלה בו טעות ("נ"ר לרגלי"). אין אפוא להוציא את התאריך מחזקתו, וראה ריינר, הנהגת הקהילה, עמ' 25, הערה 4.

שנת 1495

חברון, מס' 22

גם קבורת האבות אשר בחברון רחוק מהנה [...] ל¹ יום, ובדרך ההיא יש קבורת רחל (עליה) ה(שלום), ועדיין לא הייתי שם,² כי הדרכים אינם בטוחים בעבור הערביים). וזה ימים מועטים בא יהודי הנה מחברון עם כל בני ביתו, ולקח ממנו כל אשר לו.³ ושמעתי, כי בימי חג המצות באים הנה יהודים ממצרים ומדמשק והולכים לחברון וילכו לבטח, ואז אעלה עליהם גם אני, אם יגזור ה' (יתברך) אותי בחיים.

מקור: איגרת תלמידו של ר' עובדיה מברטנורה, עמ' 284. וראה גם: יערי, איגרות, עמ' 160.

- 1 כלומר, מירושלים. אולי יש להשלים "[מה]ל[נד]".
- 2 כלומר, בקבר רחל ובחברון.
- 3 על הסכנה בדרך בין ירושלים לחברון ראה גם: משולם מוולטרה, עמ' 69-70.

שנת 1496

חברון, מס' 23

وأما الحارات المشهورة فمنها حارة الشيخ علي البكا هي منفصلة عن البلد من جهة الشمال* وحارة الاكراد وهي مرتفعة على علو في سفح

الجبل ---

الحدابنة وضمنها حارة النصارى --- وحارة راس قيطون وهي منفصلة عن البلد من جهة الغرب * وحارة الدارية ومن جملتها حارة القضاورة *
وحارة اليهود * وحارة الزجاجين وهذه الحارات محيطة بالمسجد كما تقدم * فحارتان منها معتمدتان وهما حارة الدارية وهي غربي المسجد وفيها
اسواق البلد ومنافعها وهي احسن الحارات * وحارة الاكراد وهي شرقي المسجد .

מקור ג: גיר אלדין, ב, עמ' 77-78.

תרגום

באשר לשכונות הידועות, אחת מהן שכונת השיח' עלי אלבכא. היא נפרדת מן העיר מצד צפון. ושכונת הכורדים, המתרוממת על מישטח מוגבה למרגלות ההר --- ושכונת אלחזדאבנה, ובתוכה שכונת הנוצרים --- ושכונת ראס קיטון, הנפרדת מן העיר מצד מערב. ושכונת אלדאריה,¹ הכוללת את שכונת אלקצאורה, את שכונת היהודים² ואת שכונת הזגגים. שכונות אלו מקיפות את המסגד כפי שכבר צוין קודם. ושתי שכונות מאלו נסמכות אחת לרעותה: שכונת אלדאריה, שהיא ממערב למסגד, ובה שוקי העיר ומתקני השירותים שלה, והיא המעולה שבשכונות; ושכונת הכורדים, שהיא ממזרח למסגד.

- 1 שכונת משפחת תמים אלדארי, חברו של הנביא, שחברון ובנותיה ניתנו לו כהקדשות על-ידי הנביא. ראה: מגייר אלדין, א, עמ' 81-82; מ' אסף, תולדות השלטון הערבי בארץ ישראל, א, תל אביב תרצ"ה, מפתח.
- 2 ייתכן, שכונת הכותב היא, ששכונת היהודים כלולה בשכונת בנו דאר, כלומר, היא ממערב למסגד, סמוך לשוקי חברון.

חברון, מס' 24

בין שנת 1484 לשנת 1502

אחר כך שלח לי כבודו כתב מחברון וכתב מעזה, שאתן לכלת מ(ורנו) הר(ב) שמואל מיניר עשרים עומר, ולאשתו עשרה עומרים.¹

מקור: TS, misc 26, f. 21

פירסום: אסף, מקורות ומחקרים, עמ' 195.

- 1 לפנינו קטע ממכתב לר' יצחק הכהן שולאל מימי נגידותו של דודו, ר' יהונתן הכהן שולאל. עיקר המכתב ראה להלן, הערך "עזה", מס' 11, ושם ספרות והערות.

חברון, מס' 25

שנת 1507

Die 19. Duce Judaeo nostro interprete a Saraceno quodam tutore contra occiduam Opidi Hebron plagam progressi sumus, visum memorata in sacris paginis loca.

מקור: Martin Baumgarten, Peregrinatio in Aegyptum, Arabiam, Palaestinam et Syriam, ed. C. Donaverus, Nuremberg 1594, p. 78

תרגום

ביום ה' 19,¹ בהדרכת היהודי המתורגמן שלנו וסאראצני אחד שהיה מורה הדרך שלנו, פנינו לעבר הצד המערבי של העיר לראות את האתרים הנזכרים בכתבי-הקודש.

- 1 19 בנובמבר 1507. האביר הגרמני מארטין באומגארטן ביקר בארץ-ישראל בקיץ 1507. במהלך מסעו רשם יומן-מסע בשפה הגרמנית, ואילו גריגוריוס משרתו כתב יומן בשפה הלאטינית. שני היומנים שימשו בסיס לחיבור על מסע השניים שחיבר אלמוני אחרי מותו של באומגארטן בשנת 1535. החיבור יצא לאור לראשונה בשנת 1594, במימונם של צאצאי באומגארטן. ראה: שור, היישוב היהודי, עמ' 349.

machonEI@ybz.org.il

טלפון 02-5398822-3